

Gondolatok a pontozásos rendszerről

Számomra lovasként nagyon sokat segített a bírói szemlélet, és az ember folyton tanul, lovaktól, lovasoktól, más bírótól. A bíró felé sokszor elvárás, hogy a lovas szemszögéből is szemlélje a helyzetet egy programlovaglás során, így hát azt hiszem, hasznos lehet, ha a lovas is látja magát „bírói szemmel”, ebben próbálok segíteni cikksorozatommal. Az első rész témája a pontozás rendszere.

A díjlovasprogramban meghatározott feladatok nem összevont, tehát különböző pozíciókból történő bírálata esetén 1-től 10-ig kerülnek pontozásra. Íme, a pontozási skála szöveges megfelelője (igen, pontosan, mint a suliban): 10 = kiváló, 9 = nagyon jó, 8 = jó, 7 = elég jó, 6 = megfelelő, 5 = kielégítő, 4 = nem kielégítő, 3 = elég rossz, 2 = rossz, 1 = nagyon rossz, 0 = nem hajította végre. Nos, jogos a kérdés, hogy egy adott feladat megítélésénél, például egy vállat be végrehajtásakor a bíró mi alapján helyezi el az általa adandó pontot a skálán. Tegyük fel, hogy a pontozólapon mondjuk a „vállat be” résznél az áll: 7, ami ugye azt jelenti: elég jó. A lovas arra gondol: ha elég jó volt, akkor miért nem tízes? Mi lehetett a bíró baja, hogy „csak” 7 pontot adott a feladatra?

A bíró fejében minden feladat esetén ott kell lennie a tízesre végrehajtott feladat képének. Ez az a kép, amely egy adott feladat megkezdésekor a bíró szeme előtt lebeg, és a feladat befejezésekor az arra adott pontszám lényegében azt tükrözi, hogy a tökéletes tízes kivitelezéshez képest mennyi kisebb-nagyobb hibával sikerült végrehajtani azt. A realitás talaján maradván azonban a tízesre végrehajtott feladat képe a bírónak inkább viszonyítási alapul szolgál, mivel egy adott mozdulatsor bírálatáról van szó, és mindig van valami kicsi dolog, ami miatt 10 pont alá kerül a feladat (nem elég egyenes, nem elég hajlítás, több lendület kellene, vagy épp nyugodtabb iram stb.). Nem mellesleg a bírált ló mozgásának minősége, dinamizmusa és harmonikussága is befolyásolja a megadott pontot: egy „laposkúszásban”, lendület nélkül viszonylag jól végrehajtott „vállat be” például sohasem fog 6,5 vagy 7 pontnál többet kapni, mivel a bíró egy energikus és látványos mozdulatsorra vár – de ugyanez vonatkozik a „megcsi-

BÍRÓI SZEMMEL

Kétféle ember létezik a világon: aki utálja a díjlovasbírókat, és a díjlovasbírók... Na jó, remélhetőleg ez a mondás nem teljesen igaz, de egy biztos: díjlovasbíró bőrébe bújni hálátlan feladat. Kezdő bíróként mindenki le akart beszélni erről a pályáról, mintha legalábbis NAV-ellenőrnek készültem volna, de én annál elszántabb voltam. Lovasként, díjlovasként érdekelt a másik oldal, az a fajta szemlélet, ami ezt a sportot teljessé teszi. Úgy éreztem, az én gondolkodásom is ezáltal válik majd teljessé, és az eltelt évek során ez be is bizonyosodott. Ahogy a lovaglás is, úgy a bírászkodás is rengeteg dolgot tanít, ami az élet más területén is jól jön, de persze ehhez megfelelően nyitottnak kell lenni.

Miért jó a bírónak? Nem jó neki. Alapvetően legalábbis nem, mivel rengeteg támadás éri – ez egy részben szubjektív bírálaton alapuló sportág. A támadások legfőbb oka pedig egy elég banális helyzet: a kezdő lovasok, szülők nagy része és néhány edző egész egyszerűen nem ismeri a bírók szempontrendszerét. Ezért arra gondoltam, megpróbálok segíteni ezen egy cikksorozat keretein belül.

A továbbiakban szó lesz majd a kiképzési skáláról (az egyes szintek bírálatáról), a programlovaglás során elvárt pontosságról, a jármódokról (munka-, közép- és összeszedett jármódok, nyújtások), a vezérelvekről, irányelvekről, etikáról, valamint a rendkívüli helyzetekről (kizárás, esés, kiugrás stb.).

nált” jármódokra is, amely az elvárt természetességet nélkülözi a ló mozgásából. Jó tudni, hogy világvizonylatban például Totilas kapott rendszeresen tízeseket csodás vágta-piruvettejére, vagy Dujardin a belovaglásra és állj-ra, tehát a 10 pont létezik papíron leírva is, és lovasként érdemes erre törekedni.

Emellett itt van a bírói pozíció kérdése is. Egyes pozíciókból nem ítéltető meg olyan jól egy feladat minden eleme, a hajlítás például oldalról nézve becsapós lehet, még a rutinos „öreg” bírónak is sokszor kifog a megítélése. Ilyen esetben a bíró se túl magas, se túl alacsony pontot nem fog adni. A bírónak kellő tapasztalattal kell rendelkeznie ahhoz, hogy biztos legyen abban, hogy amit látott, az tényleg jó vagy rossz. Egy magabiztos, sokat látott bíró könnyedén ad egy szépen kivitelezett feladatra 8-ast vagy akár többet is – ha olyan pozícióból

bíráll, ahonnan minden szempontot érvényesíthet. Például egy nyújtott ügetés esetében láthatja, hogy megfelelően nyúlik a lépéshossz, leng a ló háta, tágul a keret és még ütemes is. Hogy miért nem tízes? Mert picit feszes volt a tarkója, még lengőbb hátal és tágabb kerettel jöhetne, és nyúlhatna a lépéshossz jobban, vagy egyszerűen lehetne a ló mozgása elasztikusabb... A 8-as pontszám azonban ilyen esetben egy rendkívül pozitív tendenciát sugárzó bírálat, a lovas pedig örül, ez már kellőképp magas pont. Ugyanezt a nyújtott ügetést azonban egy másik pozícióból bíráló bíró csak 7 pontra fogja értékelni, mert a nyújtás kifejezettségét meg tudja állapítani abból a szögből, ahol ül, és tetszik is neki – de a keretet, a ló tarkóját nem látja kellőképp (pl. az MXK átlón végrehajtott nyújtást az M pozícióban ülő bíró hátulról látja).

„A kezdő lovasok, szülők nagy része és néhány edző egész egyszerűen nem ismeri a bírók szempontrendszerét”

dig a jó érzést keresi a ló hátán, így a program lovaglása közben is, de ezen túl a legnagyobb boldogság számára az, ha mindez jó pontokkal is párosul a végén – tehát ha a bírók is ugyanazt látták, amit a lovas érzett. Sokszor történik azonban az, hogy a lovas jó érzéssel hagyja el a négyszöget a program végén, mégis kevés pontot kap a bíróktól, vagy épp ellenkezőleg: egy rettenetesen küzdelmes és izasztó lovaglás után hallgatja a magas pontszámokat és nem akar hinni a fülének...

A ló általános állapotára vonatkozó érzés és látvány nagyban közelít egymáshoz. Más dolog a feladatok egyenkénti megítélése, ami a ló esetleges jó állapota mellett lehet rosszabb is akár, a feladatok lovaglásának technikai megvalósítása egy elengedett és jól támaszkodó, ütemesen mozgó lovon is lehet gyengébb. Egy jól kivitelezett programlovaglás érhet sok pontot még annak ellenére is, hogy a lovas kétszer meghalt közben, mert a ló végig visszatartott vagy éppen túl forró volt, ez általában a lovas rutinján, technikai profizmusán múlik. Előfordul, hogy egy középvágtnál a lovas úgy érzi, kirepül a lóva a négyszögből, a látvány azonban csak 6 pontot ér a bírók szemében, és a megjegyzésben még az is oda van írva, hogy kevés, vagy lehetne több... Az ilyen jellegű problémák megoldása az otthoni edzőmunkában, edzővel és tükör előtt végzett gyakorlatok ismétlésében rejlik. Minden lovasnak szüksége van külső kontrollra, még a legnagyobbaknak is, mégpedig azért, hogy az érzést és a látványt minél inkább közelíteni tudja egymáshoz. Elvégre a bírók a látványt pontozzák, a jó érzés pedig a lovas ajándéka a lovától.

Borosné Nagy Zsófi

II. osztályú (M szintű) bíró,
S1 szintű díjlovasversenyző

Vannak tehát feladatok, amelyek végrehajtását a különböző pozíciókban ülő bírók eltérően értékelhetik, ebből is fakad általában a végeredménynél a bírók közötti néhány százalékos különbség. Bizonyos feladatok esetében nincs túl sok kérdés, egy sorozat ugrásváltás korrekt megítélése bármely pozícióból elvárható, ahogy a hibák is mindenhol egyértelműen láthatók. Sokat vitatott kérdés a bírók végső pontszámai közötti esetleges eltérés. Erről az az általános vélemény a bírók között, hogy ha mindenki egyformán látná a programot, nem kellene három vagy öt bíró, elég lenne egy is. A lovasok nehezen tolerálják az ötszázalékos különbségeket. Öt százaléknál nagyobb eltérés esetén azonban már feltételezhető, hogy a nézőpontokban sincs feltétlen egyezés a bírók között, például egy bíró a ló állapotát a program so-

rán mindvégig rosszabbnak ítélte meg, vagy esetleg a mozgásminőségét látta jobbnak, mint kollégái. Létező gyakorlat az is, hogy a lovas bicskanyitogatóan agresszív lovaglási stílusát a bíró minden feladtnál mínusz fél ponttal bünteti, tehát a 7 pontra végrehajtott feladatokra csak 6,5 pontot ad. Van, hogy ezt alkalmazzák például a nyelvező ló esetében is. Előfordul néha nyolc-kilencszázalékos különbség is a bírók pontszámai között, de őszintén szólva azt gondolom, hogy ott valami probléma van a bírálati szempontok egységes érvényesítésével.

A lovasok számára szinte a legtöbb fejfájást a látvány és érzés dilemmája okozza. Nehéz, de mégis muszáj egy dimenzióban kezelni az érzést, amit a lovas a lótól kapott a program során, illetve a látványt, amit a bírók lepontoztak. Egy igazán jó lovas min-